

Koncepce Speciálně pedagogického centra pro zrakově postižené na období 2018-2022

Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené je školské poradenské zařízení, které poskytuje odborné speciálně pedagogické, pedagogicko – psychologické, terapeutické, sociální a zdravotní služby dětem, žákům a studentům se zrakovým postižením, s poruchami zraku, s deficitem v centrálním zpracování zrakových informací, též v kombinaci s jiným druhem zdravotního postižení nebo oslabení a jejich rodičům a pedagogům. V posledních letech se ambulantní péče SPC rozšířila o podporu dětí a žáků s poruchami binokulárního vidění (tupožrakost a šilhavost). Tyto poruchy se poměrně často vyskytují v předškolním období a jejich záchyt je běžný i na prvním stupni ZŠ. Zatímco některé oční vady stačí korigovat nasazením brýlové korekce, poruchy binokulárního vidění vyžadují systémovou práci nejen očního lékaře, ale též ortoptistky a speciálního pedagoga.

Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené nově nabízí psychoterapeutické služby určené především pro děti se zdravotním postižením, jejich rodičům a blízkým. Terapie je realizovaná formou individuální a skupinovou.

1. Oblast inkluze, péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, rodiče a pedagogy

Klienty Speciálně pedagogického centra pro zrakově postižené se stávají děti zpravidla od 3 let, v naší péči mohou zůstat i studenti do ukončení VOŠ. Poskytujeme standardní činnosti v souladu s vyhláškou 27/2016 Sb., v platném znění.

V návaznosti na novelu zákona č. 561/200 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, bude postupně upravován systém péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tak jak je specifikováno zejména v §16, vyhl.27/2016, Sb., v platném znění. Žáci se SVP budou vzdělávání s využitím podpůrných opatření, která mají kompenzovat jejich speciální vzdělávací potřeby a vyrovnávat jejich obtíže ve vzdělávání. Těmito opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školních a školských poradenských službách, které odpovídají zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Podpůrná opatření zahrnují poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, úpravu organizace, obsahu, hodnocení a forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky. Dále se za podpůrné opatření považuje úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání. Předpokládá se i využívání kompenzačních pomůcek a podpůrná opatření zahrnují také možnost úpravy očekávaných výstupů ze vzdělávání u definované skupiny žáků, úpravy obsahů vzdělání, které je možné modifikovat nebo obohacovat. Podpůrná opatření zahrnují také personální posílení výuky jednak asistenty pedagoga, jednak využitím dalšího pedagogického pracovníka (učitel, speciální pedagog).

Lze předpokládat, že největší podíl na činnostech pracovníků SPC bude představovat diagnostika, a to zejména diagnostika vztahující se k určení míry podpory a doporučení odpovídajících podpůrných opatření. Pravděpodobně se navýší počet vyšetření ale i administrativních úkonů v souvislosti se změnami legislativy.

Rodičům a dětem nabízíme

- konzultace ke specifikům výchovy a vzdělávání dítěte se zrakovým postižením
- **odborné vyšetření dítěte speciálním pedagogem - tyflopodem a psychologem – zpráva z vyšetření žáka (pro zákonné zástupce)**
- pomoc s výběrem vhodného způsobu vzdělávání dítěte/ žáka

- **stanovení podpůrných opatření pro vzdělávání žáka** (integrace v MŠ, ZŠ, SŠ nebo zařazení do školy zřízené podle §16 školského zákona- **doporučení pro vzdělávání žáka** (pro kmenovou školu)
- pomoc s výběrem kompenzačních a didaktických pomůcek pro zrakově znevýhodněné
- sociálně právní poradenství
- ambulantní psychologickou péči
- poradenství v oblasti profesní orientace
- výuku čtení a psaní Braillova písma
- výuku prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených (POSP ZP)
- informace o institucích zabývajících se problematikou zrakově postižených
- bezplatné půjčování odborné literatury
- bezplatné půjčování vybraných kompenzačních pomůcek
- nadstandartní bezplatnou psychoterapeutickou péči pro naše klienty

Pro rodiče, děti a žáky se ZP a závažným onemocněním bychom chtěli rozšířit svoje služby o

- vybudování vyšetřovny zrakové terapie
- ortoptickou a pleoptickou léčbu pod vedením ortoptické sestry
- úzkou spolupráci s očním lékařem – konzultace lékaře v prostorách SPC
- pravidelné schůzky s dětmi určené k rozvoji grafomotoriky a přípravy na školu
- cílenou diagnostiku motorických obtíží a podpůrné intervenční motorické programy pro děti a žáky se ZP
- logopedickou péči
- podpůrnou skupinu pro rozvoj dílčích schopností pro žáky 1.stupně ZŠ
- psychoterapeutickou skupinu

Pedagogům a školám nabízíme

- doporučení pro vzdělávání žáka v běžné nebo speciální škole, stanovení potřeby podpůrných opatření ve vzdělávání
- odbornou pomoc při zpracování individuálního vzdělávacího plánu pro žáka
- výjezdy do škol s metodickou podporou učitelů a asistentů pedagoga
- konzultace a semináře k problematice vzdělávání zrakově postižených
- pravidelné vzdělávání v rámci DVPP pro učitele a asistenty pedagoga
- bezplatné půjčování kompenzačních pomůcek, odborné literatury a učebnic
- zařazení pro výzkumného projektu ve spolupráci s FTK UP Olomouc, PedF UK Praha

Do dalších let je třeba počítat také s nutností výrazně zvýšené metodické podpory směrem k pedagogům běžných škol. Pedagogové využívají především podporu při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu a jejich uplatňování v praxi a metodické vedení asistentů pedagoga. Další okruh představuje poradenskou pomoc školám v oblasti organizačního zabezpečení výuky převážně u integrovaných žáků a řešení praktických dotazů nejen pedagogů škol, ale i rodičů, které směřují k podporám přímo ve výuce, ale i k uplatňování školské legislativy. Klienty centra jsou nejen žáci se zrakovým postižením, ale i žáci se souběžným postižením více vadami a tak odborní pracovníci SPC spolupracují a i nadále budou rozvíjet úzkou kooperaci s odborníky z dalších školských poradenských zařízení, s lékaři, klinickými psychology a klinickými logopedy. V souvislosti s úpravami v oblasti Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (a se zrušením přílohy pro vzdělávání žáků s LMP pro žáky na prvním stupni škol), bude třeba velmi úzké spolupráce s pedagogy, kteří tyto žáky vzdělávají. Všichni tito žáci budou mít IVP, při jehož sestavení budou potřebovat metodickou podporu).

2. Personální obsazení

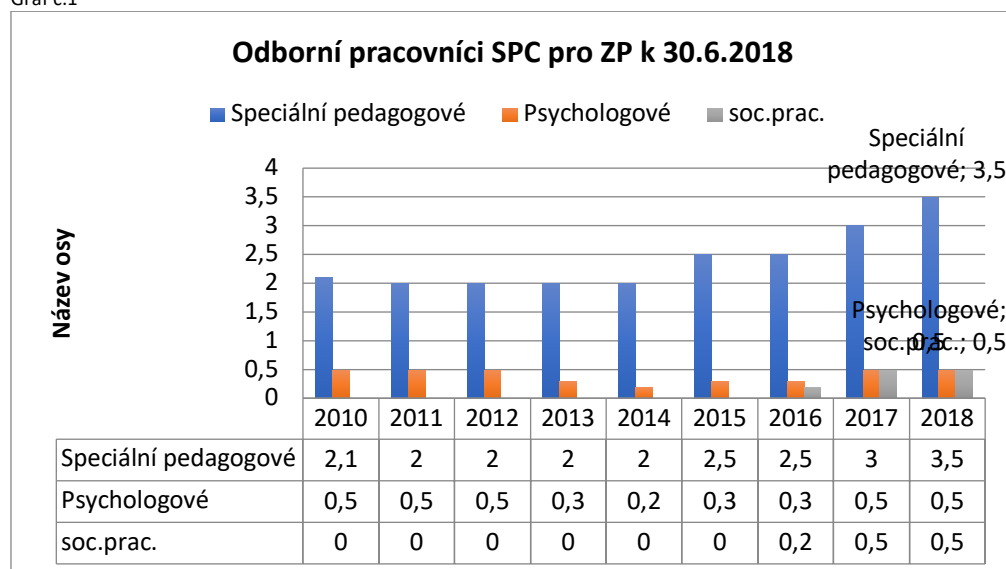
V souvislosti s výše uvedeným, se personální zabezpečení především na pozicích speciálních pedagogů – tyflopedů jeví jako nedostatečné, proto budeme usilovat o navýšení počtu pracovníků na tyto pozice. Cílem je,

aby na 1, 0 úv. speciálního pedagoga SPC připadlo 60 klientů. Pokud by došlo k navýšení pracovních pozic odborných pracovníků centra, rádi bychom naplnili potřebu metodické podpory pedagogům rozšířením činnosti o např. semináře pro učitele přímo na jejich pracovištích, konzultační setkání s pedagogy a asistenty pedagogů na pracovišti SPC, metodickými schůzkami s výchovnými poradci na pracovišti SPC. Důležitým předpokladem pro realizaci diagnostiky zrakových funkcí je odbornost zrakového terapeuta. Do dalších let plánujeme rozšíření jeho služeb, ve spolupráci s očním lékařem v místě SPC. Rádi bychom zachovali rozdělení klientů podle věku na předškolní pedagogiku, mladší školní věk, starší školní věk a klienty SŠ a konzervatoří. Pro další období by měla být posílena činnost v oblasti profesní orientace a podpora přímo na středních školách (především na učebních oborech, kde mají žáci se zrakovým postižením velké problémy). Pozice sociální pracovníce SPC se jeví jako nezbytná, cílem je navýšení úvazku na 1,0 pro tuto pozici, což s sebou přinese i možnost terénní práce, místních šetření a užší spolupráce s OSPOD. Z důvodu přetrvávající administrativní zátěže je nutné posílení týmu SPC o min. 0,5 úv. administrativního pracovníka.

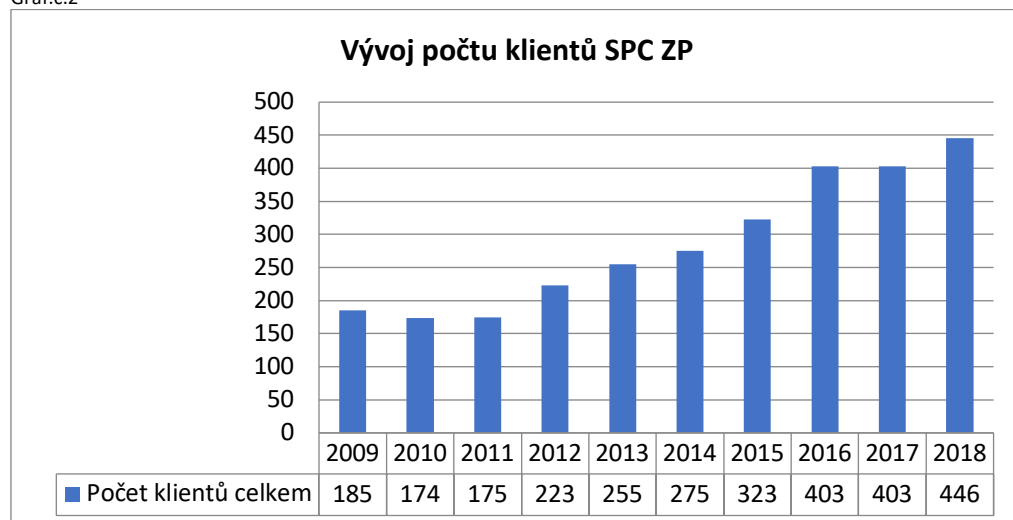
Vývoj pracovních úvazků odborných pracovníků SPC

Graf č.1 vykazuje meziroční nárůst klientů SPC, počet odborných pracovníků zůstával do roku 2015 stagnující. (graf č.2)

Graf č.1

Graf č.2

Vzhledem k plánovaným změnám vztahujícím se k provozu SPC, předpokládaným zvýšením pracovních výkonů v těchto zařízeních a s ohledem na interní analýzu rozložení počtu klientů podle věku a potřeb podpory, ale i specializace odborných pracovníků je nutné pokračovat v navyšování **pracovních úvazků především speciálních pedagogů pro SPC ZP, ale též rozšíření pracovního úvazku psychologa SPC na 1,0 úv a sociální pracovníce.**

Tabulka č.1 představuje současné a navrhované složení pracovníků SPC pro ZP s výhledem na další období.

Stávající personální obsazení SPC ZP do 30.6.2018	Plán - Navrhované personální obsazení SPC ZP pro další období 2018- 2022
1,0 úv. SPPG – tyflop – péče o žáky se zrakovým postižením předškolního, mladšího školního věku	1,0 úv. SPPG – tyflop – péče o žáky se zrakovým postižením předškolního, mladšího školního věku
1,0 úv SPPG – tyflop – péče o žáky 2.stupeň ZŠ a SŠ včetně PUP k SMZ	1,0 úv. SPPG – tyflop – péče o žáky 2.stupeň ZŠ a SŠ včetně PUP k SMZ
1,0 úv. SPPG – tyflop – péče o žáky se zrakovým postižením mladšího školního věku + logoped	1,0 úv. SPPG – tyflop – péče o žáky se zrakovým postižením mladšího školního věku + logoped
0,5 úv SPPG – tyflop – nácvik JBV u dětí s amblyopií a strabismem	0,5 úv SPPG – tyflop – nácvik JBV u dětí s amblyopií a strabismem
	+ 1,0 úv SPPG – tyflop – péče o žáky školy, prostorová orientace a samostatný pohyb žáků se ZP + výuka čtení a psaní Braillova písma
0,5 úv. psycholog – psychologická pomoc dětem se ZP	1,0 úv. psycholog – psychologická pomoc dětem se ZP
0,5 sociální pracovník	1,0 sociální pracovník
Zdravotnické služby v SPC ZP	Zdravotnické služby v SPC ZP
Zrakový terapeut SPC, psychoterapeut	Zrakový terapeut SPC
	+ 0,2 ortoptická sestra, speciální pedagog
	+ 0,2 oční lékař, konzultant

Úkoly pro následující období:

- Budeme se podílet na úpravě a výkladech školské legislativy a nadále sledovat veškeré změny v legislativě, spolupracovat s ostatními odborníky (logopedy, dalšími SPC, PPP, příslušným odborem na MŠMT a NUV) tak, abychom mohli poradit a pomoci i v případech vyžadujících velice citlivý a jedinečný způsob řešení s důrazem na individualitu klienta.
- Odborní pracovníci se budou zapojovat i nadále do práce na projektech a podílet se na tvorbě metodických materiálů ve spolupráci s NUV, APSPC, MŠMT a s fakultami speciální pedagogiky v Praze a Olomouci a Brně, katedrou přírodních věd v kinantropologii v Olomouci.
- Prioritou je a bude zajištění optimální podpory žákům se speciálními vzdělávacími potřebami zařazeným v běžných školách, ale i žákům ve školách samostatně zřízených podle §16 odst.9 ŠZ.
- Spolupráce s dalšími školskými zařízeními, které pracují se žáky s tělesným postižením a se žáky s více vadami s cílem vytvořit takové podmínky vzdělávání, které těmto žákům umožní maximální rozvoj osobnosti
- Preference principu týmové spolupráce (např. supervizní podpora)

- S použitím speciálních metod a postupů u integrovaných žáků budeme i nadále sledovat schopnost používat získané vědomosti v běžném životě.
- Při jednání s klienty budeme vždy vytvářet pocit vzájemné důvěry.
- U klientů s těžšími komunikačními problémy se budeme zaměřovat zejména na sociální užití řeči (sdělení svých přání, potřeb), a to i s podporou systémů AAK.
- **V oblasti metodické a poradenské** se vždy soustředíme na oblast konkrétní péče směrem ke konkrétnímu dítěti, škole i rodině s akcentací osobních kontaktů.
- **V oblasti diagnostické** na využívání všech dostupných možností k co nejpřesnější diagnostice a z ní vyplývající navržení podporných opatření.
- Všichni pracovníci SPC se budou účastnit dalšího vzdělávání odborných pracovníků center, zvláště v oblastech diagnostika a stanovování míry podpory a doporučování podpurných opatření.

3. Prostorové a materiální vybavení

Od 1.2. 2016 jsme zkušebně rozšířili pracoviště SPC ZP o jednu místnost na adrese Vodičkova 39/791 (budova Ligna), Praha 1, kde poskytujeme ambulantní péči dětem a žákům s poruchou jednoduchého binokulárního vidění (dopis na MHMP ze dne 4.1.2016) 2x týdně. Toto pracoviště stále využíváme a daří se nám úspěšně rozšiřovat spolupráci s původně zde umístěným zdravotnickým zařízením (Ortoptika DR.Očka).

Plánujeme přemístění původních prostor našeho SPC do druhého patra budovy školy a změnu ve využívání některých prostor v budově. Změna zasáhne prostory původně určené pro školní družinu, která se přestěhuje do prostor školního internátu, kde zaznamenáváme snížená počtu ubytovaných žáků naší školy. (Kapacitu internátu však využíváme pro školy MHMP, ubytováváme studenty SŠ).

SPC tým získá navíc tři samostatné pracovny, zrakovou cvičebnu a prostornější čekárnu pro klienty. Požadavky na vybavení pracoven (stoly, PC, tiskárny, šatní skříňky atd.). V původních prostorech SPC v 1. patře plánujeme využít jako pracovnu vedoucí SPC a sociální pracovnice do doby rekonstrukce původně školnického bytu na nové prostory SPC. Původně školnický/ učitelský byt již není od dubna 2017 k tomuto účelu využíván. V souladu s požadavky na rozšiřování poradenských služeb naším SPC pro zrakové postižené by bylo vhodné změnit užívání těchto prostor a následně je zrekonstruovat pro potřeby našeho ŠPZ. Zde plánujeme začátkem kalendářního roku 2019 rozšířit prostory SPC o pracovnu zrakového terapeuta a konzultační místnosti pro lékaře pracovnu vedoucí SPC a sociální pracovnice. Nutností je vybavení všech pracovníků SPC I pady nebo notebooky a mobilním telefonem pro případ výjezdu do terénu. Služební automobil SPC je součástí majetku organizace, ale není pracovníci SPC využíván. Do dalších let bude vhodné vybavit SPC samostatným vozidlem určeným pro výjezdy do terénu.

Věříme, že tyto úpravy umožní a zaručí adekvátní služby a péči na úrovni, která odpovídá profesnímu školskému poradenství dnešní doby a stále narůstajícímu počtu klientů v našem poradenském zařízení.

4. Vybavení pracoviště diagnostickými materiály

Na nákup potřebných diagnostických materiálů budeme i nadále využívat finanční prostředky z RP MŠMT určeného na pořízení DG nástrojů. Dosud je SPC vybaveno jen zlomkovým množstvím potřebných DG nástrojů. Základní testovou baterii na diagnostiku funkčního využívání zraku In sight máme zatím stále zapůjčenou od NÚV, kde současně zajišťujeme vzdělávání v práci s touto testovou baterií. Testové baterie pro speciálně pedagogickou diagnostiku a diagnostiku pro intervenci zrakového terapeuta jsou v SPC zajišťovány zejména z grantů a v rámci sponzorských darů. Rádi bychom pořídili test pro diagnostiku zrakové ostrosti a fixace u dětí mladšího školního věku test Teller acuity card, Wortovy světla pro test binokularity, Testy LEA pro zrakovou ostrost a diferenciální diagnostiku Crowding sy, Lea Flicker Vand pro orientační zkoušku zorného pole, testy barvocitu a testy stereopse Lang I a Lang II. Plánujeme poříditi pro diagnostiku dětí předškolního věku Klokánův kufr a test MABC – 2 pro diagnostiku motorických schopností žáků. Prioritou je aktualizace standardizovaných testů čtení a psaní a specifických zkoušek, včetně testu pro diagnostiku struktury matematických schopností DySMas a MaTeRs pro zjištění připravenosti žáků na školu.

Pro pedagogicko- psychologickou diagnostiku plánujeme vybavit naše SPC níže uvedenými nástroji. Původně nebylo SPC dostatečně vybaveno a mnohdy se diagnostikovalo soukromými testovými bateriemi. Spektrum testového vybavení nebylo a není v souladu s požadavky na profesionální a validní testové metody doporučované pro poradenské zařízení a původní je již částečně zastaralé.

1. WISC – III
2. WAIS – III
3. SON – R 2,5-7
4. Mullen Scales of Early Learning Eileen M. Mullen

5. Evidence klientů

PC databáze klientů SPC je nyní od spol. Viridis. Plánujeme se přizpůsobit ostatním SPC a využít doporučený nový program pro evidenci klientů.

Praha 30.4.2018

Zpracovaly: PhDr. Martina Malotová, ředitelka zařízení, Mgr. Jana Janková, krajská metodička SPC HMP,
Mgr. Jana Kulštrunková, vedoucí SPC ZP